

Crosstalk – Podręcznik

Pomoce i Materiały dla Prowadzących Zajęcia

Poruszające Historie i Migracja

Rola Lokalnych Rozgłośni Wspólnotowych w Przybliżaniu Historii z „Bliska i Daleka”

Niniejszy informator powstawał w 2009 i 2010 roku jako wspólny projekt partnerów z Wielkiej Brytanii, Finlandii i Węgier, w ramach programu Unii Europejskiej *Uczenie się przez całe życie* (ang. *Lifelong Learning Programme - LLP*). Grupa robocza opracowała i przetestowała program kursu do zastosowania przez lokalne inicjatywy medialne, korzystając z doświadczeń partnerów z Niemiec, Włoch i Polski. Projekt *Crosstalk* stał się płaszczyzną współpracy dla uczestników reprezentujących lokalne rozgłoszenia radiowe, inicjatywy medialne oraz uniwersytety. Hasło „Poruszające Historie” posłużyło jako slogan promujący projekt i jego główny cel – zainteresowanie mieszkańców Europy aktywnym posługiwaniem się środkami masowego przekazu, co jest wyrazem społecznego, politycznego i kulturowego zaangażowania, związanego bezpośrednio z ich życiowymi doświadczeniami i perspektywami.

Project Number: 141823-LLP-1-2008-1-DE-Grundtvig_GMP
Grant Agreement: 2008-3430/001-001

Ten projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

Wrzesień 2010

Uczestnicy

Caroline Mitchell (koordynatorka grupy roboczej i edytorka)
Wykładowczyni w Radio, University of Sunderland, Wielka Brytania

Dan Cissokho, Menadżer Projektu,
Peterborough FM, Masters in Radio (Production and Management)
University of Sunderland, Wielka Brytania

Gloria Khamkar, Dziennikarka,
Masters in Radio (Production and Management)
University of Sunderland, Wielka Brytania

Riitta Haapakoski , Główna administratorka,
Radio Robin Hood, Turku, Finlandia

Ádám Magyar and Ákos Cserhádi,
Civil Radio FM 98, Budapeszt, Węgry

Kontakt

Informacje dotyczące projektu *Crosstalk* można znaleźć na stronie internetowej pod adresem:

<http://www.crosstalk-online.de>,

jak również w biurze koordynatora projektu:

Dr. Traudel Günnel

University of Education Freiburg, Institute of Media in Education
Kunzenweg 21, 79117 Freiburg, Niemcy

Spis treści

Wstęp - Historie i Talent Społeczności Migrantów	4
Główne Cele Szkoleń	5
Uczestnicy Szkoleń	6
Lokalne Rozgłoszenie Wspólnotowe vis-à-vis Potrzeb Migrantów	8
Ramy Szkoleń	10
Kształcenie, Metody i Istotne Zagadnienia	14
Współpraca Partnerska	14
Autorytety	14
Opowieści	16
Stymulacja Kreatywności	18
Zasoby Szkoleniowe	20
Szczegółowa Struktura Programu Szkoleniowego	21
Studium Przypadku 1	29
Program Szkoleniowy dla Uchodźców w Peterborough Community Radio	
Studium Przypadku 2	33
Studenci - Migranci w Sunderland	
Studium Przypadku 3	36
Otwarta Stacja Radiowa. Radio Robin Hood w Turku i Historia Migranta	
Studium Przypadku 4	41
Kurs dla Migrantów i Program „Prawo Każdego” w Civil Radio w Budapeszcie	
Bibliografia	44
Aneksy/Materiały Szkoleniowe	

Wstęp

Historie i Talent Społeczności Migrantów

„Mieć głos” i umiejętność transmisji tego głosu od zawsze stanowiło punkt centralny etosu lokalnych rozgłośni wspólnotowych. Anonimowość, którą umożliwia radio, i relatywna łatwość rejestracji oraz transmisji w znaczący sposób stymuluje radiową działalność grup, wcześniej nieobecnych w rzeczywistości radiowej.

W projekcie *Crosstalk* „Poruszające Historie i Migracja” współpracowaliśmy z wieloma osobami, które doświadczyły zjawiska migracji. Naszymi współpracownikami byli migranci, imigranci, uchodźcy i osoby ubiegające się o azyl. Terminem „migrant” określaliśmy osoby w sposób ciągły zmieniające państwa zamieszkania. Terminem „imigrant”, natomiast, osoby, które zdecydowały się na wyjazd z własnego kraju i permanentne pozostanie w obcym państwie. Współpracowaliśmy również z osobami, które otrzymały status uchodźca oraz „czasowymi migrantami”, czyli osobami, które zdecydowały się na naukę za granicą.

Mieliśmy świadomość, że odmienne grupy migrantów mogą mieć różne potrzeby i powody swojej obecności radiowej. Zależało nam na osobach, które nigdy wcześniej nie miały okazji zaistnieć w rzeczywistości radiowej. Chcieliśmy również pozyskać osoby, które już pracowały w lokalnych mediach wspólnotowych i chciałyby zapoznać się z nowymi sposobami przedstawiania społeczności migrantów. Przeżycia osób ubiegających się o azyl nie są podobne do doświadczeń studentów. Walka o życie i przetrwanie rodzi inne doznania niż poczucie izolacji i samotności, których może doświadczać osoba studiująca w obcym państwie.

Niektóre wspólnotowe stacje lokalne, takie jak Civil Radio na Węgrzech i Radio Orange 94.0 w Austrii, już przez wiele lat są dobrze zarządzane przez grupy migrantów. Należy jednak podkreślić, że rzeczywistość radiowa, z uwagi na wymogi i problemy, jakie niesie ze sobą życie codzienne, w wielu przypadkach pozostaje poza zasięgiem migrantów.

Nie można łatwo zostać producentem radiowym, kiedy jednocześnie walczy się o znalezienie dogodnego lokum, pracy, załatwia się ubezpieczenie zdrowotne, stara się zrozumieć zawiłości biurokracji, uczy nowego języka czy poszukuje prawnika. Aby przygotować przedstawicieli różnych grup migrantów do pracy radiowej, należy przede wszystkim skupić się na wykreowaniu możliwości współpracy. Pozwoli to na stworzenie odpowiedniego systemu szkolenia, biorącego pod uwagę zróżnicowane potrzeby, przeżycia i doświadczenia migrantów.

Radio jest nieustannie obecne w życiu codziennym, wypełnia przestrzeń, kreuje muzyczne krajobrazy, jest prawdziwym przyjacielem (Tacchi, 2000). Wyjazd z kraju ojczystego oznacza pożegnanie z rodziną, przyjaciółmi, znajomą przestrzenią, językiem, dialektami. Internet i możliwość odbioru stacji radiowych we własnym języku osłabia poczucie samotności, a generuje poczucie więzi z tym, co najbliższe, a jednak dalekie. Dla tych, którzy mają głęboko zakorzenione określone wzorce kulturowe i lingwistyczne, radio może być znakomitym przewodnikiem po nowej rzeczywistości.

W projekcie skorzystaliśmy z naszych własnych doświadczeń związanych z lokalnymi mediami wspólnotowymi, doświadczeń organizacji zajmujących się kwestiami migracji, a także z badań etnograficznych prowadzonych przez Uniwersytet Sunderland. Głównym przedmiotem wyżej wspomnianych badań było studium kształtowania się poczucia własnego miejsca migrantów w nowej geo-politycznej lokacji oraz weryfikacji ich wcześniejszych oczekiwań. Lokalne media wspólnotowe mogą być rozumiane jako nowe *środowisko medialne* dla grup migrantów (Moore and Metykova, 2010).

Główne Cele Szkoleń

Zasadniczym celem projektu *Crosstalk* „Poruszające Historie i Migracja” była eksploatacja lokalnych mediów wspólnotowych w przybliżaniu historii z „Bliska i Daleka”. Naszym zadaniem było przygotowanie ćwiczeń (szkolenia i materiały) oraz zaprojektowanie metod współpracy pomiędzy migrantami, nauczycielami

i inicjatywami lokalnych mediów wspólnotowych. Miało to służyć wykorzystaniu lokalnych mediów wspólnotowych jako narzędzia integracji społecznej, zwiększającego udział marginalizowanych grup w życiu publicznym.

Opowieści stanowią serce radia. Historia powiedziana prostymi słowami może mieć bardzo duży wpływ tak na słuchacza, jak i na opowiadającego. Kultura opowieści ma bardzo duże znaczenie w życiu wielu osób, jest szczególnie żywa i ważna dla grup migrantów. Łatwo sobie wyobrazić, jak trudno odnaleźć się w rzeczywistości, której języka nie znamy, jak trudno znaleźć środki wyrazu, jak ciężko artykułować skomplikowane idee i sprawy. Możliwość generacji własnego *głosu* w radiu, niezależnie od używanego języka, jest kwestią tak ważną, jak i trudną do osiągnięcia. Chcieliśmy przybliżyć opowieści migrantów nawiązujących do ich wspomnienia *domu*. Chodziło nam również o historie, które mogą pomóc innym, znajdującym się w podobnej do opowiadającego sytuacji. Aby to osiągnąć, zaprojektowaliśmy program szkoleń uczących metod przygotowania opowieści i programów radiowych.

Kiedy zaczęliśmy prace nad projektem, doświadczona menedżerka radiowa podkreśliła zainteresowanie naszymi celami i zadaniami. Mamy nadzieję, że ten Podręcznik pomoże generować pomysły i idee, prowadzące do zwiększonej współpracy pomiędzy lokalnymi mediami wspólnotowymi a grupami migrantów. W Podręczniku przedstawiamy przydatność zastosowania wizualnych i kreatywnych narzędzi w procesach szkolenia. Nasz program szkoleniowy pomaga budować zaufanie, a także stymuluje umiejętności opowiadania historii w lokalnych rozgłoszeniach wspólnotowych.

Uczestnicy Szkoleń

Mieliśmy okazję przetestować nasz program szkoleniowy wśród różnych grup migrantów i partnerów. Program szkoleniowy projektu *Crosstalk* został przeprowadzony w następujących stacjach radiowych: Spark FM radio, Uniwersytet Sunderland, Wielka Brytania; Peterborough Community Radio, Wielka Brytania; Radio Robin Hood, Turku,

Finlandia; Civil Radio, Budapeszt, Węgry. Nasz projekt zwracał uwagę na różnice istniejące pomiędzy grupami migrantów. Skład grupy był często warunkowany sposobem rekrutacji uczestników, a także ich powiązaniem z daną stacją radiową. W Peterborough grupa uchodźców Kurdyjskich знаła siebie nawzajem, a ich głównym celem uczestnictwa w szkoleniach było stworzenie i prowadzenie programu w języku kurdyjskim. W Sunderland grupa uczestników składała się ze studentów obcokrajowców, chcących dowiedzieć się więcej o Wielkiej Brytanii, a także zwiększyć reprezentację we własnej stacji lokalnej.

Ogłoszenia i odpowiednie metody rekrutacji (Studium Przypadku 3) pozwoliły na zgromadzenie ośmiu uczestników w Radio Robin Hood. Uczestnicy byli zróżnicowani pod względem wieku (od 23 do 65 lat), płci (sześć kobiet) oraz pochodzenia etnicznego (trzy osoby z Iranu, jedna z Chile, jedna z Rosji, jedna z Litwy, jedna z Bangladeszu i jedna z Senegalu). Grupa była również zróżnicowana pod względem zainteresowań i umiejętności radiowych.

Osoby z Rumunii, Słowacji, Turcji, Węgier, Izraela, Stanów Zjednoczonych, Kanady i Chin stanowiły grupę szkoleniową w Civil Radio. Rekrutacja została przeprowadzona poprzez profesjonalne organizacje. Część uczestników (Indie, Turcja) dobrze znała tajniki radiowe i swoje uczestnictwo w programie motywowała chęcią zniwelowania poczucia osamotnienia. Część uczestników stanowili uchodźcy afrykańscy oraz Węgrzy z rumuńskim obywatelstwem.

Niektórzy z uczestniczących w szkoleniach mieli wcześniej okazję zapoznać się z rzeczywistością radiową poprzez ćwiczenia znane pod nazwą „degustator”, produkcje programów muzycznych i kulturowych skierowanych do ich własnej społeczności. Część uczestników aktywnie uczestniczyła w życiu polityczno-społeczno-kulturowym własnej społeczności. Pozostałe osoby miały niewielkie lub żadne doświadczenie radiowe. Ze względu na zróżnicowany poziom umiejętności program szkoleniowy został utrzymany na poziomie podstawowym.

Zależało nam również na stymulacji rozwoju *partnerskiej* współpracy pomiędzy organizacjami migrantów a inicjatywami lokalnych stacji radiowych. Nasza praca z uchodźcami w Peterborough koncentrowała się na przeprowadzeniu szkoleń w nowej lokalnej rozgłośni wspólnotowej (Peterborough FM) i jej partnerskiej organizacji Peterborough African Community Association (PACO) [Stowarzyszenie Społeczności Afrykańskiej]. Zastosowaliśmy proste metody budowania pewności siebie i kształtowania podstawowych umiejętności radiowych, aby umożliwić uchodźcom ich obecność w radiu. Zastosowane metody prowadzenia wywiadu (poprzez opowiadanie historii) oraz wykorzystanie autorytetu, jako osoby prowadzącej, w szczególnym stopniu przyczyniły się do zbudowania poczucia pewności siebie wśród przedstawicieli tej grupy.

W Sunderland pracowaliśmy z grupą międzynarodowych studentów („czasowi migranci”). Dla nich zaprojektowaliśmy szkolenia umożliwiające lepsze odnalezienie się w studenckiej, i nie tylko, rzeczywistości. Zaprojektowaliśmy szkolenia dla uniwersyteckiej stacji lokalnej (Spark FM).

W następnej części omówimy główne tematy, jakie wyniknęły podczas przygotowywania oraz przeprowadzania szkoleń. Tematy te odnoszą się do różnych aspektów procesu szkolenia, zaczynając od sposobów rekrutacji, a kończąc na opisie przeprowadzonych szkoleń.

Lokalne Rozgłośnie Wspólnotowe vis-à-vis Potrzeb Migrantów

Jedną z pierwszych rzeczy, jaką zrealizowaliśmy w tym projekcie, było zdefiniowanie specyficznych potrzeb migrantów. Potrzeby były wielorakie: konieczność zrozumienia kultury danego państwa, obyczajów i języka, co pozwoliłoby na znalezienie odpowiedniej pracy, codzienną komunikację i pogłębienie własnych zainteresowań. Drugą ważną grupę potrzeb stanowiła chęć zniwelowania poczucia samotności oraz integracji z osobami mówiącymi tym samym językiem lub posiadającymi podobne

zainteresowania. Dla pogłębienia integracji konieczny jest jednak dostęp do zatrudnienia i szkoleń, usług lokalnych, obiektów kulturalnych i rozrywkowych.

Propozycje naszych rozwiązań podzieliliśmy na cztery grupy:

Szkolenie i Praca

Wymiana Kulturowa

Przyjaźń/Pomoc

Informacje i Wiadomości

Stworzyliśmy tabelę pozwalającą na podkreślenie roli mediów w rozwiązywaniu problemów migrantów. Tabela identyfikuje różne formy szkoleń, które mogą być przydatne. Część zagadnień zawartych w tabeli jest warunkowana potrzebami „czasowych migrantów”. Tabela stała się narzędziem szkoleniowym pokazującym uczestnikom szkolenia różne formy zaangażowania w działalność mediów lokalnych. Grupy szkoleniowe mogły uświadomić sobie, że choć produkcja radiowa jest istotna, równie ważne jest zrozumienie radia jako przestrzeni umożliwiającej poznanie nowych ludzi, nabrania pewności siebie oraz pozyskania informacji ułatwiających integrację.

Lokalne Rozgłośnie Wspólnotowe a Potrzeby Migrantów (wyciąg z tabeli)

Potrzeby Migrantów	Rola Lokalnych Rozgłośni Wspólnotowych	Notatki Szkoleniowe
Potrzeby językowe		
Język/akcent - szkolenia	Program radiowy dotyczący języka, akcentu i lokalnych dialektów Zajęcia w stacji radiowej	Tematem ćwiczeniowych wywiadów mogą być anegdoty związane z niezrozumieniem na tle językowym
Dostęp do opieki zdrowotnej	Wywiady z osobami pracującymi w sferze	Gra roli/ wywiady

	usług	
Praca	Ogłoszenia o pracy Programy informacyjne na tematy związane z zatrudnieniem	Badania i umiejętność pisania
Rozpoznanie kwalifikacji	Informacje (na stronie internetowej, w ulotkach, na spotkaniach) pozwalające na rozpoznanie własnych kwalifikacji	Historie związane z pracą i umiejętnościami
Szansy edukacyjne	Wywiady z osobami pracującymi w sektorze edukacyjnym	Wywiady o tematyce istotnej dla grup migrantów
Niwelowanie izolacji		
Kontakt z lokalną społecznością	Kluby radiowe Możliwość pracy wolontaryjnej	Grupy szkoleniowe mogą formować grupy badawcze
Regularna opieka mentora	Kolega radiowy (mentor)	Pomoc doświadczonych wolontariuszy i lokalnych mentorów w procesach szkoleniowych ¹

(Kompletna Tabela znajduje się w Aneksie numer 3)

Ramy Szkoleń

Zastosowaliśmy dwie główne formy szkoleń. Pierwsza została skierowana do osób bez doświadczenia radiowego oraz do tych z krótkim doświadczeniem migracji (w Wielkiej Brytanii i Finlandii). Drugi typ kursów objął społeczeństwa z długą historią migracji (Węgry). W tym ostatnim przypadku szkolenie miało na celu przygotowanie uczestników do kreowania konkretnego programu radiowego, istniejącego przed rozpoczęciem projektu *Crosstalk*.

Szkolenie osób z krótkim doświadczeniem migracji

Szkolenie zostało zaplanowane tak, aby sesje mogły być zrealizowane na kilka sposobów:

¹ Grupy lokalnych mentorów mogą być tworzone przez osoby, które odbyły szkolenie radiowe i mają doświadczenie w pracy w radiu.

- A. Intensywny 18-godzinny program szkoleniowy trwający od 2 do 3 dni
- B. Program szkoleniowy składający się z 5 sesji trwających od 3 do 4 godzin dziennie
(Kompletny opis tej wersji znajduje się w rozdziale: Szczegółowa Struktura Programu Szkoleniowego)
- C. Program szkoleniowy składający się z 10 sesji trwających około 2 godzin dziennie

Sesja 1 Wstęp, nagrywanie, wywiady, opowieści/historie

Sesja 2 Rozbudowa programu

Sesja 3 Podejmowanie decyzji i edycja

Sesja 4 Praca w studiu, muzyka, pisanie skryptów/scenariuszy, opowieści/historie

Sesja 5 Opowieści/historie jako podstawa programu radiowego.

Ewaluacja. Plany na przyszłość

Najczęściej stosowaliśmy model A, głównie z uwagi na to, że łatwiej było pozyskać osoby, oferując im krótszy czasookres trwania zajęć. Po wstępnych szkoleniach uczestnicy byli zainteresowani dalszym zdobywaniem wiedzy i kwalifikacji. Zwracaliśmy im wówczas uwagę, aby traktowali wstępne szkolenia jako trening pozwalający na dalsze rozwinięcie i pogłębienie pozyskanych umiejętności. (Kompletny opis programu szkoleniowego znajduje się w rozdziale: Szczegółowa Struktura Programu Szkoleniowego)

Szkolenie osób z długim doświadczeniem migracji (szkolenia rozbudowane wokół istniejącego programu radiowego)

W szkoleniu tego typu zespół edytorski zainicjował działalność grupy radiowej, zaczynając od intensywnego 15-godzinnego *Szkolenia Technicznego* (podzielonego na 3 części)

I.

1. Wstęp, uczestnicy zapoznają się ze sobą
2. Różnice kulturowe pomiędzy uczestnikami i ich zrozumienie
3. Praca z mikrofonem – jak używać mikrofonu
4. Przygotowanie reportażu
5. Jak używać sprzętu nagrywającego

II.

1. Przygotowanie i przeprowadzenie wywiadu (teoria i ćwiczenia)
2. Przygotowanie krótkich i długich programów radiowych
3. Szkolenie techniczne (nagrywanie, mikrofony)
4. Programy edytorskie – szkolenie praktyczne: jak przeprowadzać edycje plików dźwiękowych (1)

III.

1. Szkolenie praktyczne: jak przeprowadzać edycje plików dźwiękowych (2) (edycja fragmentów nagranych podczas poprzedniej sesji)
2. Wspólne odsłuchiwanie i ocena wcześniej nagranych fragmentów
3. Planowanie zadań do wykonania w nadchodzących tygodniach

Istotnym elementem tego procesu było istnienie gotowego już programu radiowego, dla którego uczestnicy szkolenia mogliby regularnie pracować. W ten sposób stworzyliśmy środowisko pozwalające uczestniczącym w szkoleniach na kształtowanie treści i formy audycji radiowej. W tym przypadku była to audycja „Prawo Każdego”, dwugodzinny program radiowy na tematy związane z prawami

człowieka, mniejszościami, migrantami i wielokulturowością. Na cotygodniowych spotkaniach edytorskich omawiane były najważniejsze zagadnienia związane z treścią i formą kolejnej audycji. Uczestnicy mieli zawsze dwa tygodnie na przygotowanie następnego programu radiowego.

Ta forma szkolenia nie ma precyzyjnie określonego końca. Umiejętności związane z obsługą sprzętu można nabyć w relatywnie krótkim czasie. Natomiast nabycie kwalifikacji edytorskich i reporterskich wymaga nie tylko więcej czasu, ale także ciągłej współpracy i zbiorowego wysiłku.

Plan *Spotkań Edytorskich* (odbywających się co 2-3 tygodnie)

1. Czas na przywitanie, wymianę uprzejmości: co u ciebie słyszeć? Jak się masz? (15 minut)
2. Ewaluacja: co myślimy o ostatnim programie? Co było dobre? Co należy zmienić? (20 minut)
3. Planowanie następnej audycji radiowej: poszukiwanie ciekawych tematów; co powinno być tematem następnej audycji radiowej? Przygotowanie wstępnego scenariusza następnej audycji. (25 minut)
4. Rozdział zadań: kto co robi? Wyznaczenie osób chętnych do zbierania informacji, nawiązania kontaktu z osobami, które mogą udzielić wywiadów, obsługi sprzętu nagrywającego, prac edytorskich. Ustalenie, kto pracuje z kim (30 minut)
5. Zbliżająca się audycja radiowa (następny tydzień): czy wszystko działa jak powinno? Czy wszystkie zadania rozdzielone na poprzednim spotkaniu zostały wykonane? Odsłuchiwanie nagranych materiałów (50 minut)
6. Ostateczne ustalenia dotyczące zbliżającej się audycji radiowej (następny tydzień): rozdział zadań; ustalenie prezenterów; pytania (20 minut)

Na cotygodniowe spotkania edytorskie uczestniczący w szkoleniach zostali poproszeni o przygotowanie nagrań dotyczących następujących zagadnień:

- Koegzystencja różnych religii
- Wielokulturowość – konflikty, a może nie powinniśmy mówić o problemach?
- Tradycje, konwencje – co pozostanie?

Kształcenie, Metody i Istotne Zagadnienia

Współpraca Partnerska- Stacje Radiowe i Grupy Migrantów

Współpraca partnerska lub tak zwane „szkolenie tandemowe” (ang. ‘tandem training’)² są dobrymi metodami na kooperacje z grupami, określanymi jako „trudne do dotarcia” (ang. ‘hard to reach’). Istnieją przypadki, gdzie pracownicy stacji radiowych uczestniczą w spotkaniach stowarzyszeń imigrantów, aby pozyskać stażystów, a także przeprowadzają szkolenia w dystryktach zamieszkałych przez obcokrajowców (to może być problematyczne w przypadku, kiedy stacje radiowe nie mają dużej liczby pracowników). Poszukiwanie stażystów odbywa się poprzez grupy wspierające uchodźców; kościoły i centra, gdzie spotykają się grupy migrantów; kluby studenckie, a także uniwersyteckie biura współpracy z zagranicą. Taki sposób pozyskiwania stażystów zajmuje relatywnie dużo czasu. Ma to jednak swoje dobre strony, ponieważ stażyści chętniej uczestniczą w szkoleniach, jeśli zostaną im one polecane przez zaufane osoby.

Współpraca partnerska może też zaistnieć pomiędzy mentorami lokalnych mediów a nauczycielami języka dla obcokrajowców. Może ona również być pomocna przy produkcji programów na temat nauki języka. Zajęcia językowe mogą być

² Więcej informacji na temat ‘tandem training’ można uzyskać zapoznając się z publikacją Lewis and Jones (2006) oraz na stronie internetowej: http://www.soundnezz.de/meta/materials/unit3/unit3_case_study_%20handbook_training_in_a_tandem.pdf

prowadzone przez stację radiową (tak stało się w przypadku Peterborough Community Radio w Wielkiej Brytanii). Co więcej, nauczyciele języka mogą uczestniczyć w szkoleniach radiowych razem ze swoimi studentami.

“Udało mi się to zrobić!”

Wykorzystanie Autorytetów i Lokalnych Mentorów

Wcześniejsze projekty (Mitchell 2006:83) podkreślały znaczenie autorytetów i lokalnych mentorów wywodzących się ze społeczności, do której należały osoby biorące udział w szkoleniu. W tej części projektu *Crosstalk* wszystkie szkolenia były prowadzone przez imigrantów. W Wielkiej Brytanii jeden z instruktorów był uchodźcą z Senegalu, natomiast instruktorka pochodziła z Indii (kobieta studiowała w Wielkiej Brytanii). W Fińskim Radio Robin Hood dziennikarz z Nigerii współpracował z dwójm stażystów z Wietnamu i Rosji.

Przykład pracy mentora.

(Proszę skonsultować prezentację: „Dan to zrobił”. Aneks)

Uwagi odnośnie współpracy z lokalnymi mentorami

- Osoby z dużym doświadczeniem życiowym a niewielkim doświadczeniem dydaktycznym mogą w sposób niezamierzony zdominować grupę.
- Należy kontrolować czas wystąpień poszczególnych trenerów.
- Program szkoleniowy powinien umożliwiać współpracę bardziej i mniej doświadczonych trenerów.

- Zaproszony autorytet nie musi prowadzić całego programu szkoleniowego, a tylko jego część jako „gość specjalny”.

Opowieści

Prosiłiśmy naszych stażystów, aby - obok zastosowania tradycyjnych technik prowadzenia wywiadów - używali również dyktafonów. Zastosowaliśmy metodologię, którą nazwaliśmy „znajdź opowieść/historię”. Uczestniczki i uczestnicy szkoleń mieli za zadanie znalezienie interesującej/zabawnej historii, opowiadającej, na przykład, o ich dzieciństwie, przeżyciach lub kimś, kogo znają. Istotne były również opowieści zaprezentowane w oparciu o poezję czy teksty piosenek.

Program zajęć przewidywał zastosowanie zróżnicowanych sposobów przekazu opowieści (proszę skonsultować plan zajęć umieszczony poniżej). Rozbudowa osobistych opowieści podczas programu szkoleniowego może zająć dużo czasu i stanowić prawdziwe wyzwanie dla prowadzących i słuchaczy. Głównie z uwagi na to, że czasami trudno jest nabrać dystansu do ogólnie przyjętych form przekazu, jak wywiad czy relacja z wydarzeń dnia. Jeden z trenerów podkreślił, że:

„Dla większości stażystów, uczestniczących w programie szkoleniowym Crosstalk, opowiadanie historii było nową formą przekazu radiowego. Zazwyczaj zajmuje to dość dużo czasu, aby nauczyć się zrobić krok do tyłu, świadomie użyć umiejętności opowiadania historii, które już się posiada.”

Opowiadanie historii jest szczególnie ważne w przypadku uchodźców z uwagi na to, że może prowadzić do swoistego katharsis, *oczyszczenia*. Na podstawie własnego doświadczenia, jak i przeżyć innych, jeden z instruktorów podkreślił, że możliwość opowiedzenia i nagrania traumatycznego epizodu (np. dramat uchodźstwa) przynosi ulgę i ukojenie:

„Szczytowy moment miał miejsce w trakcie odtwarzania nagranych wywiadów, podczas których uczestniczący w ćwiczeniu zachęcali się wzajemnie do opowiedzenia osobistych przeżyć. Napięcie, które ogarnęło grupę, było niemalże namacalne, w momencie kiedy słuchaliśmy, jak imigrant z Portugalii usilnie domaga się zwierzeń od zachodnioafrykańskiego uchodźcy. Zastanawialiśmy się, czy było to zbyt natarczywe? Czy przekroczyło granice prywatności? Rezultat ćwiczenia miał jednak charakter prawdziwego oczyszczenia: opowiadając historię, można zniwelować traumę, można poczuć się wolnym od jej ciężaru. W ostatecznej ewaluacji zajęć to właśnie ten uchodźca był najbardziej entuzjastyczny w ocenie programu szkoleniowego. „Po raz pierwszy mogłem zabrać głos w istotnej sprawie.” (Lewis 2009).

Należy podkreślić, że osoba prowadząca tego typu zajęcia musi odznaczać się szczególnym stopniem wrażliwości, a także umiejętnością odpowiedniego zachowania się w sytuacji kryzysowej. Głównie z uwagi na to, że dla jednej osoby dzielenie się dramatycznym przeżyciem może być pomocne, natomiast dla drugiej bardzo traumatyczne. Osoba, którą wcześniej przesłuchiowano, może mieć problemy z uczestnictwem w wywiadach przeprowadzanych podczas szkoleń (fakt ten podkreślaliśmy już w innym projekcie (Mitchell, C., Donaldson, J. and Baxter A., (2003)). Instruktorzy i uczestniczący w zajęciach muszą rzetelnie określić tematykę i metody, zanim przystąpią do ćwiczeń. Ponadto tak trenerzy, jak i uczestnicy powinni mieć zapewnione profesjonalne i osobiste wsparcie - czy to ze strony autorytetu wspólnoty lokalnej, czy profesjonalnego doradcy.

Metoda opowiadania historii można również zostać zaadaptowana do sposobu zbierania wiadomości. Reporterzy mogą poszukiwać i relacjonować ważne historie odnoszące się do społeczności, z której pochodzą. Jedną z grup była zainteresowana stworzeniem zespołu „ambasadorów” działających na określonym terenie. Można też stworzyć coś na kształt „reportera działającego w określonej społeczności”. Grupa takich reporterów pracowała dla Bradford Community Broadcasting w Wielkiej Brytanii.

Presja natychmiastowej rejestracji i transmisji radiowej może być problematyczna i rodzić napięcie, niwelujące pewność siebie i płynność wymowy. Nabranie pewności siebie wobec wymogów rzeczywistości radiowej musi odbywać się stopniowo. Jeden z uczestników ćwiczeń podkreślił, że:

„Jednym z głównych celów szkoleń, przeprowadzanych w ramach projektu Crosstalk, było wykształcenie w nas umiejętności opowiadania historii. Instruktor był naprawdę dobry i osiągnęliśmy zamierzony cel. Jednak nasze umiejętności przekazu opowieści najlepiej sprawdzały się w klasie, w radiu było już gorzej. Głównie z uwagi na to, że część z nas nie miała doświadczenia w pracy radiowej.”

Więcej przykładów związanych z opowiadaniem historii i audio...

- *„Moje Życie jest Opowieścią”* stanowi współpracę pomiędzy Lauren Child, autorką i ilustratorką, a UNESCO i ma na celu kolekcjonowanie prawdziwych historii opowiedzianych przez dzieci, szczególnie tych najbardziej pokrzywdzonych.

www.mylifeisastory.org

- *„Podziel się swoją opowieścią”* - pomysł Soundart Radio. Uczestnicy są proszeni o przyniesienie rzeczy, która budzi nostalgiczne uczucia. Opowiadanie historii może być również inicjowane przyniesioną fotografią lub wybraną piosenką. Podziel się swoją opowieścią i stwórz swoją krótką audycję.

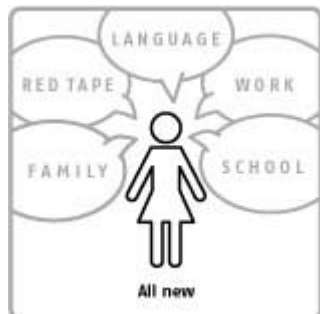
SOUNDART RADIO 102.5 fm
www.soundartradio.org.uk

Stymulacja Kreatywności

Zastosowaliśmy proste metody ćwiczeń mających na celu podniesienie sprawności językowych naszych uczestników. W jednej z grup stażyści podkreślali,

że brak biegłości w drugim języku stanowiło dla nich duże utrudnienie. Naszym zadaniem było wykreowanie w stażystach umiejętności skupienia się na ich własnych opowieściach, a także pokazanie nowatorskich sposobów kreowania nowych tematów radiowych. Do tego celu wykorzystaliśmy takie środki przekazu, jak: sztuka, zdjęcia, muzyka czy dramat, określając je mianem „stymulatorów kreatywności”. To z kolei pozwoliło nam na wykształcenie w stażystach umiejętności obsługi sprzętu nagrywającego, pisania scenariuszy i pracy edytorskiej.

- Radio Robin Hood zastosowało tak zwane *karty programu radiowego* (Aneks numer 2). Miało to służyć lepszemu zrozumieniu istotnych *elementów* audycji radiowej. Zadaniem stażystów było odpowiednie ułożenie kart po wysłuchaniu przykładowej audycji. *Karty programu radiowego* stały się istotnym elementem przeprowadzanych szkoleń.
- Projekt „Migrantas” zastosował *piktogramy*. Ich użycie miało na celu stymulację konwersacji, dyskusji oraz wywiadów, których tematem były ludzkie historie i przeżycia.

- Piktogramy | Prostota i siła wyrazu

Piktogramy stanowią język wizualny migrantów. Prostota i łatwość zrozumienia przekazu, zawartego w piktogramach, ma ogromny wpływ na ludzkie emocje. Niezależnie od pochodzenia ludzie albo identyfikują się z wizualną reprezentacją, albo nabierają innego spojrzenia na własną sytuację.

(Więcej przykładów znajduje się na stronie internetowej pod adresem: http://www.migrantas.org/web_migrantas_english.html i w Aneksie numer 4)

- Muzyka jako stymulator kreatywności- uczestniczący w ćwiczeniach mają wybrać ulubiony utwór muzyczny. Następnie są proszeni, aby opowiedzieć gdzie i kiedy się z nim zetknęli, i dlaczego ma on dla nich znaczenie.

Zasoby Szkoleniowe

W programach szkoleniowych projektu *Crosstalk* wykorzystano zasoby współpracujących z nami partnerów i stacji radiowych.

Zasoby konieczne do przeprowadzenia zaplanowanych szkoleń:

- Przenośny sprzęt nagrywający, mikrofony i zestaw słuchawkowy
- Komputery z cyfrowym programem edytorskim (polecany: darmowy program Audacity)
- Odtwarzacz głosu (z wejściem USB)
- Zestaw słuchawkowy z podwójnym wejściem (dzięki temu osoby pracujące w parach mogą słuchać tego samego nagrania)
- Projektor i ekran z podłączeniem do laptopa lub PC
- Dostęp do Internetu
- Tablica i markery
- Kartki papieru dużego formatu i kolorowe markery
- Czysty papier, kartki, długopisy (do użycia podczas ćwiczeń, których przedmiotem jest planowanie i stymulacja kreatywności)

- Dostęp do stacji radiowej (umożliwia ćwiczenia, których przedmiotem jest przygotowywanie audycji radiowych, przeprowadzanie wywiadów)
- Możliwość przygotowania kawy/herbaty
- W przypadkach kiedy ćwiczenia trwają cały dzień, ważne jest zapewnienie uczestnikom posiłku lub zachęcenie ich do przyniesienia własnego jedzenia, które później można zjeść razem. Jeśli uczestnicy wyjdą na lunch, naraża się ich na dodatkowe koszty. Co więcej, istnieje niebezpieczeństwo, że już nie wrócą na zajęcia.

Szczegółowa Struktura Programu Szkoleniowego

Program szkoleniowy składający się z 5 sesji
(na stronie 10 przedstawione są alternatywne modele programów szkoleniowych)

Sesja 1	Wstęp, nagrywanie, wywiady, opowieści/historie
Sesja 2	Rozbudowa programu
Sesja 3	Podjmowanie decyzji i edycja
Sesja 4	Praca w studio, muzyka, pisanie skryptów/scenariuszy, opowieści/historie
Sesja 5	Opowieści/historie jako podstawa programu radiowego. Ewaluacja. Plany na przyszłość

Sesja 1	Wstęp, nagrywanie, wywiady, opowieści/historie			
Ćwiczenia/ Czas	Cel	Charakterystyka	Metody/Materiały/Sugestie	Czas całkowity
1. 15 min	Wprowadzenie dobrej atmosfery	Uczestniczki/uczestnicy przedstawiają się, mówią, dlaczego są zainteresowani lokalnymi rozgłościami	Uczestniczki/uczestnicy pracują w parach, przedstawiają osobę z pary całej grupie, podkreślając jej zainteresowanie lokalnymi rozgłościami wspólnotowymi	.00 – 00.15

		wspólnotowymi		
2. 5 min	Wprowadzenie do ćwiczeń	Osoby prowadzące przedstawiają zarys pierwszej sesji	Handouty z krótkim planem sesji	00.15-20
3. 15min	Stymulowanie współpracy w grupie, produktywny dyskusji oraz dobrej komunikacji	Każda uczestniczka, każdy uczestnik musi podać trzy informacje o sobie, z których jedna nie jest prawdziwa. Pozostałe uczestniczki, pozostali uczestnicy muszą odgadnąć, która z nich nie jest prawdziwa	Osoba prowadząca wyjaśnia ćwiczenie – uczestnicząc(y) w zajęciach pracują samodzielnie	00.20-30
4. 10 min	Pomoc autorytetu dla budowania pewności siebie wśród uczestniczących w ćwiczeniach	Zrobiłam/zrobiłem to! Instruktorka/instruktor opowiada własną historię związaną z lokalną rozgłośnią wspólnotową	Prezentacja pracy trenerki/trenera w stacji radiowej (Aneks numer 1)	00.30-40
5. 10 min	Budowanie umiejętności i pewności siebie podczas pracy z mikrofonem i podczas przeprowadzania wywiadów	Instruktorka/instruktor pokazuje, jak używać mikrofonu. Omawia różne rodzaje pytań, przydatne podczas przeprowadzania wywiadów	Co trzeba wiedzieć, przeprowadzając wywiad - sztuka zadawania pytań Dodatkowe wiadomości na stronie: http://interaudio.org/cms/index.php?option=content&task=view&id=340&Itemid=37	0040-50
6. 40 min	Znajomość obsługi mikrofonu i sprzętu nagrywającego	Uczestniczki/uczestnicy nagrywają siebie nawzajem	Praca w grupach Mikrofony dla każdej grupy Sugestia! Opowiedz, jaki miałaś/miałeś dzisiejszy poranek! Maksymalnie 2 minuty Instruktorki/instruktorzy formułują uwagi odnoszące się do każdej pary	0.50-1.20

7. 15 min		Przerwa		
8. 45 min	Rozwijanie umiejętności nagrywania Rozpoczęcie nagrywania opowieści/historii	"Znajdź historię" Stymulacja Kreatywności Każdy nagrywa 5-minutową opowieść/historię	Opowiedz historię • Tradycyjna opowieść z twojego kręgu kulturowego • Historia związana z twoją migracją • Śmieszna historia z dzieciństwa 5 minut dla każdego!	1.h 35-2.20
9. 40 min	Zrozumienie kreatywnych technik i technik nagrywania Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i akceptacji różnego rodzaju uwag	Grupowe odsłuchiwanie nagrań. Dyskusja i krytyczna ocena	Odsłuchiwanie nagrań w grupie Instruktorka/instruktor udziela konstruktywnych uwag i zachęca grupę do formułowania własnych uwag i spostrzeżeń	2.20-3.00
10. 10 min	Czas na uwagi i notatki odnoszące się do słabych i mocnych stron uczestniczek/uczestników	Krótką oceną sesji	Każda osoba ocenia sesję za pomocą rysunku, na przykład: 	3.00-3.15

Sesja 2	Rozbudowa Programu			
Ćwiczenie/ Czas	Cel	Charakterystyka	Metody/Materiały/Sugestie	Czas całkowity
1. 10min	Skierowanie uwagi uczestniczek/uczestników na odmienną charakterystykę sesji numer 2	Przelamywanie oporów	Osoba prowadząca spaceruje wśród grupy, witając uczestników przynajmniej w dwóch językach	00.00-0010
2. 30min	Zidentyfikowanie poszczególnych elementów programu radiowego	Co znajduje się w programie radiowym	Użycie kart z obrazkami (Aneks numer 2)	0010-0040
3. 20 min	Określenie zawartości programu radiowego	Określenie zainteresowań grupy Pytania	Pierwsze pytanie może być skierowane do osób z małym doświadczeniem radiowym, drugi do osób, które mają doświadczenie w pracy w radio.	00.40-01.00

		<p>1. Jakie są potrzeby grup migrantów?</p> <p>2. W jaki sposób lokalne stacje radiowe mogą wyjść naprzeciw tym potrzebom?</p>	<p>Odpowiedzi mogą być podzielone następująco:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie biegłości językowej i zrozumienia 2. Niwelowanie izolacji 3. Umożliwienie lepszej integracji <p>(Aneks numer 3)</p>	
4. 30 min	Słuchanie i krytyczne myślenie	Uczestniczki/uczestnicy słuchają fragmetów audycji, co ma im pomóc w zrozumieniu ich późniejszych zadań. Dyskusja w grupie	Należy dobrać odpowiednią dla grupy tematykę. Słuchanie powinno trwać nie więcej niż 5 minut	01.00-0.1.30
		Przerwa		1.30-1.45
5. 60 min	Przeprowadzanie wywiadów i praca w grupach	<p>Wybór tematu reportażu</p> <p>Podział na:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. reporter 2. respondent 3. obserwator <p>Zamiana ról</p> <p>Instruktor/instruktor nadzoruje grupę</p>	<p>Wybór tematów bliskich uczestniczkom/uczestnikom</p> <p>Piktogramy stymulują opowiadanie historii (Aneks numer 4)</p> <p>Czas trwania wywiadu nie więcej niż 5 minut</p>	1.45-2.45
6. 20 min	Odsłuchiwanie wywiadów i formułowanie uwag	Każda grupa odsłuchuje własne nagrania wywiadów	Tworzenie mniejszych liczbowo grup	2.45-3.05
7. 15 min	Dopasowanie wywiadów do programu radiowego	Dyskusja na temat umieszczenia wywiadów w strukturze programu radiowego	<p>Można zacząć od przykładu wybranego programu</p> <p>Zastosowanie flipczartów</p>	3.05-3.20
8. 10 min	Krótkie uwagi na temat sesji	Uwagi na temat uczestnictwa w produkcji		3.20-3.30

		programu		

Sesja 3				
Podejmowanie decyzji i edycja				
Ćwiczenie/Czas	Cele	Charakterystyka	Metody/Materiały/Sugestie	Czas całkowity
1. 10 min	Przełamywanie oporów	Przekazanie drugiej osobie interesującej wiadomości usłyszanej w ciągu ostatnich 24 godzin		0.00-0.10
2. 30 min	Ocena wartości przekazywanych informacji	Porównywanie wiadomości nadawanych przez główne i lokalne stacje radiowe w ciągu ostatnich 24 godzin podczas "Tygodnia Uchodźcy"	<p>1. Przygotowanie kartek z treścią wiadomości nadawanych przez główne stacje radiowe</p> <p>2. Kolejny komplet kartek zawiera programy nadawane przez "Radio Tygodnia Uchodźcy" (ang. 'Refugee Week Radio') (Aneks numer 5)</p> <p>Proszę skonsultować stronę internetową: http://www.refugeeweekradio.net/liveprogs.htm</p> <p>Podział na dwie grupy. Każda grupa dostaje jeden zestaw kartek. 10-minutowe dyskusje w grupach i wspólne podsumowanie spostrzeżeń</p>	0.10-0.40
3. 20 min	Zapoznanie z procesem edycji Nabranie podstawowych umiejętności edytorskich	Wprowadzenie do edycji cyfrowej Zastosowanie praktycznych ćwiczeń w edycji cyfrowej	<p>Należy pokazać przykład pracy edytorskiej, a także pomagać pracującym osobno lub w parach</p> <p>Przygotować ćwiczenia umożliwiające rozwinięcie umiejętności edytorskich</p> <p>Praca w parach</p>	0.40-1 godzina
4. 60 min	Redagowanie wywiadu	Uczestniczki/uczestnicy w sposób cyfrowy edytują	Instruktorzy/instruktorzy pomagają uczestniczącym w ćwiczeniach (ćwiczenie trwa od	1-2 godziny

		wywiady przygotowane podczas pierwszej sesji	3 do 5 minut)	
5. 15 min		Przerwa		2.15
6. 45 min	Omówienie zawartości programu radiowego i wybór odpowiedniego materiału	Odsłuchiwanie wywiadów i dyskusja	Instruktor/instruktor odtwarza wybrane wywiady Dyskusja w grupie zmierzająca do określenia wykorzystania wywiadów w programie radiowym Czy są powody natury edytorskiej lub technicznej, dla których materiał nie powinien być nadany w radiu?	2.15-2.45
7. 10min	Przygotowanie pracy na następną sesję	Uczestniczki/uczestnicy zostają poproszeni o przyniesienie: 1. Wybranego utworu muzycznego 2. Zdjęcia, przedmiotu, części ubrania, które są w stanie powiedzieć coś ważnego o osobie, do której należą	Instruktor/instruktor zachęcają do przyniesienia odpowiednich materiałów i podają przykłady Określenie odpowiedniego formatu utworu muzycznego	2.45-2.55
8. 15 min	Zgłaszanie uwag	Zgłaszanie uwag dotyczących sesji	Uczestnicząc(y)e w sesji podkreślają, co było istotne, a co było zbędne	2.55-3.10

Sesja 4	Praca w studiu, muzyka, pisanie skryptów/scenariuszy, opowieści/historie			
Cwiczenie/ Czas	Cele	Charakterystyka	Metody/Materiały/Sugestie	Czas całkowity
1.	Zachęcenie do	Przełamywanie	Obecność	00.00-

5 min	współpracy	oporów	instruktorek/instruktorów	00.05
2. 40 min	Uczestniczki/uczestnicy skupiają się na wybranym utworze muzycznym	Każdy prezentuje wybrany utwór muzyczny przez minutę. Następnie uzasadnia swój wybór i przedstawia wspomnienia z nim związane	W tym momencie nie należy jeszcze nagrywać opowieści! Jeśli uczestniczki/uczestnicy zapomnieli przynieść utwór muzyczny, mogą go zaśpiewać	00.05-00.40
3 40 min	Uczestniczki/uczestnicy prezentują swoje opowieści	Prezentacje opowieści związane z przyniesionym przedmiotem -ok. 3-5 minut każdy Nagrywanie przedstawianych opowieści	"Podziel się swoją opowieścią"- osobiste historie opowiedziane w oparciu o przyniesiony przedmiot: zdjęcie, część ubrania, etc.	00.40-01.20
		Przerwa		
4. 30 min	Grupa przygotowuje pomysły odnośnie kształtu i treści programu radiowego	Podział na grupy 2-3 osobowe Dyskusja w grupach	Pomysły mogą koncentrować się na włączeniu do programu wywiadów, osobistych historii, dyskusji na żywo, wiadomości lokalnych, wierszy, muzyki Praca w grupach 2-3 osobowych w zależności od liczebności całej grupy	1.30-2.10
5. 90min	Rozwój umiejętności radiowych: pisanie scenariusza i nagrania studyjne	Grupa 1: ćwiczenia w studiu (nagrania studyjne) Grupa 2: pisanie scenariusza	Każda z grup pracuje 45 minut. Po tym czasie grupy zamieniają się rolami	2.10-3.40
6. 5 min	Uwagi	Szybka ocean sesji - wystarczy użycie jednego słowa		3.40-45

Sesja 5	Opowieści/historie jako podstawa programu radiowego. Ewaluacja. Plany na przyszłość			
Ćwiczenie/Czas	Cele	Charakterystyka	Metody/Materiały/Sugestie	Czas całkowity

s				
1. 20 min	Rozgrzanie głosu	Przełamywanie oporów Rozgrzewanie głosu	<ul style="list-style-type: none"> • Należy zdjąć buty • Wziąć 10 wolnych oddechów • Należy wykonywać ruchy stymulujące żucie gumy • Należy powiedzieć "Nazywam się...i jestem prezenterką/prezenterem radiowym!" • Należy to powiedzieć używając różnych wyrazów twarzy 	0.00-0.20
2. 60 min	Opracowywanie historii/wywiadów/wybranych utworów muzycznych	Przygotowanie pełnego nagrania i edycja	Instruktorki/instruktorzy pomagają uczestniczkom/uczestnikom	0.20-1.20
3. 60 min	Uczestniczki/uczestnicy prezentują osobiste historie związane z przyniesionym przedmiotem i utworem muzycznym	Każda z osób zostaje nagrana	Praca w parach Instruktorki/instruktorzy pomagają uczestniczkom/uczestnikom	1.20-2.20
15 min		Przerwa		2.20-2.35
4. 40min	Odsłuchiwanie nagrań i uwagi	Odsłuchiwanie wszystkich pozycji	Pozytywna i konstruktywna krytyka.	2.35-3.25
5. 20 min	Dyskusja na temat transmisji audycji radiowych (jak stworzyć program, który zostanie zaakceptowany do transmisji)	Dyskusja związana z produkcją radiową (o czym powinna/powinien wiedzieć producentka/producent radiowy)	Omówienie najważniejszych kwestii związanych z możliwością transmisji programów radiowych (kwestie prawne, techniczne, ramy czasowe)	3.25-3.45
6. 15 min	Uwagi dla trenerek/trenerów	Ocena ćwiczeń	Instruktorki/instruktorzy wyjaśniają znaczenie kwestionariuszy ewaluacyjnych dla przyszłych planów szkoleniowych	3.45-4.00

Studium Przypadku 1 Program Szkoleniowy dla Uchodźców w Peterborough Community Radio

Peterborough Community Radio (PCR) rozpoczęło swoją działalność w 2007 jako radiowa organizacja charytatywna mająca na celu pomoc, dostarczanie wytycznych i przekaz wiedzy lokalnym organizacjom. Miejscowość Peterborough liczy 163,000 osób, z czego 14.3 % określa się jako ludność nie-brytyjską. W Peterborough mieszka 20,000 imigrantów z Europy Wschodniej i 6,000 uchodźców. Ta dramatyczna zmiana o charakterze demograficznym rodzi poważne napięcia wśród lokalnej społeczności.

Głównym celem PCR jest pozyskanie ludności napływowej (bez względu na wiek, pochodzenie etniczne, gender czy wyznanie religijne), szczególnie tej najbardziej hermetycznej społecznie, dla uczestnictwa w nieformalnych programach szkoleniowych. PCR zaplanował następujące działania:

- Rozwój Lokalnej Rozgłośni Wspólnotowej jako przestrzeni umożliwiającej przeprowadzanie konsultacji o charakterze lokalnym, a także zwiększającej zaangażowanie i uczestnictwo lokalnych społeczności.
- Rozwój określonych umiejętności wśród grup uchodźców poprzez szkolenia medialne.

- Instalacja ministacji edytorskiej wśród lokalnej społeczności, mającej na celu stymulację produkcji treści radiowych tematycznie związanych z daną społecznością³

Szkolenie pod egidą projektu *Crosstalk* miało miejsce w maju 2009 roku. Program szkoleniowy objął osoby pochodzenia Kurdyjskiego, a także przedstawiciele grup uchodźców i migrantów pochodzących z Afryki, Iraku i Portugalii. Część osób uczestniczących w szkoleniach brała również udział w zajęciach językowych (ESOL) prowadzonych w stacji radiowej. Instruktorem kursu była osoba o statusie uchodźcy z doświadczeniem radiowym. Instruktor pełnił rolę autorytetu. Jego historia była przykładem na to, że radio może produktywnie służyć każdemu, niezależnie od pochodzenia.

Głównym celem dwudniowych szkoleń było wykształcenie wśród uczestniczących w zajęciach umiejętności obsługi sprzętu, zdolności i metod komunikacyjnych, a także pewności siebie. Miało to pomóc im w działaniu na rzecz własnych społeczności oraz w zdobyciu pozycji reportera pracującego dla danej wspólnoty lokalnej.

Podczas pierwszego dnia ćwiczeń podkreślono wagę i znaczenie opowieści/historii, a także omówiono sposoby, dzięki którym zdobywa się uwagę słuchaczy. Rekonstruując przykłady radiowych opowieści, uczestnicy mogli lepiej zrozumieć, co składa się na dobrą i porywającą audycję radiową. Dla migranta czy uchodźcy nowy kraj oznacza nowe środowisko i nowy język. Dlatego koncept „znajdź historię” dobrze sprawdził się jako element szkolenia. Łącząc radio z opowiadaniem historii, uczestnicy mogli lepiej zrozumieć, co warto umieścić na antenie. Ponadto uczestniczący w ćwiczeniach nabrali podstawowych umiejętności związanych z nagrywaniem, przeprowadzaniem wywiadów, a także z pracą edytorską. Podczas drugiego dnia ćwiczeń prowadzący zwrócili uwagę na znaczenie radia dla wzmocnienia pozycji członków grup migrantów czy uchodźców. W ramach drugiej części szkolenia, uczestnicy mogli poczuć atmosferę pracy studyjnej, a także przygotować i przeprowadzić dziesięciominutową audycję radiową.

³ PCR – plan 3-letni (2007- 2009) można skonsultować na stronie internetowej pod adresem: www.pacouk.org

Dzięki ćwiczeniom zwracającym uwagę na wartość radiowej opowieści, rozmowom na temat znaczenia wiadomości i szkoleniu technicznemu, uczestnicy w krótkim czasie byli w stanie zastosować teorię w praktyce. Idea wprowadzenia osoby-autorytetu jako prowadzącego zajęcia okazała się bardzo owocna. Głównie z uwagi na to, że uczestnicy ćwiczeń mogli w nieskrępowany sposób mówić o swoich traumatycznych doświadczeniach. Stało się to dobrym przykładem, na to, aby pokazać, że radio oferuje nieskończenie wiele możliwości.

Po zakończeniu ćwiczeń uczestnicy podkreślili wartość programu ćwiczeniowego dla rozwijania nowych i istotnych umiejętności. Wyrazili także chęć dalszego poszerzania wiedzy radiowej. Uczestnikom zależało głównie na pozyskaniu kwalifikacji, umożliwiających im pracę na rzecz swoich lokalnych społeczności.

Co było dalej ...

Dzięki pozytywnej ewaluacji programu szkoleniowego "Poruszające Historie"/*Crosstalk*, Radio Peterborough FM otrzymało grant na swoją dalszą rozbudowę i działalność. Warto podkreślić, że instruktor, Dan Cissokho, prowadzący zajęcia szkoleniowe, otrzymał w radiu płatną posadę koordynatora.

Większość uczestników szkolenia skupiła się na dalszym rozwoju zdobytych kwalifikacji, włączając umiejętność komunikacji, znajomość IT, możliwość samo-ekspresji, nabytej pewności siebie i zdolności współpracy z innymi. Kontynuacja współpracy z radiem pozwoliła lokalnym migrantom, uchodźcom, osobom z ciemnoskórych i innych grup mniejszości etnicznych na rozbudowę zdobytych umiejętności, a także stworzyła realne miejsca spotkań. Grupy, takie jak: grupa polskich nauczycieli, grupa Litwinów, grupa osób z Zimbabwe, czy Kościół społeczności Betesda, mogły wzmocnić swoje umiejętności społecznej komunikacji.

Słuchacze radiowi odnieśli wymierne korzyści z działalności Radio Peterborough FM. Z uwagi na to, że komercyjne i regionalne stacje radiowe

nie koncentrowały się w wyczerpujący sposób na tematach związanych ze społecznościami migrantów czy uchodźców, Radio Peterborough FM stało się prawdziwą alternatywą dla słuchaczy zainteresowanych taką właśnie tematyką. Dobrym przykładem jest tu dyskusja radiowa pomiędzy osobami publicznymi, policją i polskojęzycznym przedstawicielem społecznej grupy wsparcia policji, której głównym tematem stały się „przestępstwa na tle nienawiści” (ang. ‘hate crime’).

Niepotwierdzone źródła sugerują, że nowe społeczności, a szczególnie „nowi przybysze” czują, że mają teraz głos, i że mogą zostać wysłuchani. Zwiększyło to poczucie przynależności wśród przedstawicieli społeczności migrantów w obszarze Peterborough.

(Więcej informacji na temat Lokalnego Radia Peterborough można uzyskać na stronie internetowej pod adresem: <http://www.pborofm.com/> i na stronie Facebook Peterborough Community Radio)

Studium Przypadku 2 Studenci-Migranci w Sunderland

Dziennikarka z Indii, Gloria Khamkar, rozpoczęła studia magisterskie związane z produkcją radiową i zarządzaniem. Tuż po przyjeździe do Wielkiej Brytanii Gloria zaczęła słuchać studenckiego radia uniwersyteckiego. Zdała sobie wówczas sprawę, że bogata społeczność studentów międzynarodowych nie ma swojej rzetelnej reprezentacji radiowej i że należałoby to zmienić, organizując specjalistyczne szkolenia dla zainteresowanych. Jako studentka – obcokrajowiec Gloria spotkała się z różnymi pozytywnymi i negatywnymi reakcjami ze strony osób na uniwersytecie i mieszkającymi w Sunderland. Podczas badań przeprowadzonych wśród studentów jedna z osób stwierdziła, że Sunderland to „zimne miejsce i zimni ludzie”.

Gloria nawiązała kontakty z przedstawicielem studentów międzynarodowych oraz głównymi przedstawicielami stowarzyszeń z Indii, Hong-Kongu, Malezji, Indonezji i Irlandii. Kontakty te zaowocowały niebagatelną ilością zgłoszeń (21) studentów zainteresowanych pozyskaniem i rozwojem kwalifikacji radiowych. Pomimo dużej ilości pracy związanej z tokiem studiów, studenci z Indii, Tajlandii, Indonezji, Chin, Arabii Saudyjskiej, Wietnamu, Malezji i Nigerii chcieli nauczyć się czegoś nowego. Ochotnicy, którzy wysłali swoje zgłoszenia do Glorii, studiowali biotechnologie, zarządzanie, marketing i zarządzanie projektami. Część z nich dopiero przyjechała do Sunderland, część studiowała i mieszkała w mieście już od 3 lat. Wiek osób zainteresowanych uzyskaniem doświadczenia radiowego wahał się od 21 do 24 lat.

Korzystając z zasobów projektu *Crosstalk* i własnego doświadczenia dziennikarskiego, Gloria zorganizowała szkolenia dla 11 studentów. Głównym zadaniem ćwiczeń było wykształcenie w uczestnikach umiejętności tworzenia regularnych programów dla radia studenckiego. Studenci stworzyli mocny zespół, badający za pomocą przeprowadzanych wywiadów, bogactwa kulturowe, kulinarne i muzyczne różnych państw. Gloria podkreśliła: *„Wszyscy jesteśmy rodziną, niezależnie od naszych różnic kulturowych.”*

Zdarzało się, że obowiązki naukowe nie zawsze pozwalały studentom na pełne zaangażowanie w pracę radia. Jednak sam program szkoleniowy, jak i nadawane programy, nieustannie cieszyły się dużym sukcesem. Gloria stwierdziła, że:

„To, co robiliśmy, traktowaliśmy jako naukę. Każdy z praktykantów słuchał radia, ale nikt nigdy nie odwiedził studia, nikt nie miał pojęcia, jak się robi radio. Widziałam radość i ekscytację na twarzach praktykantów podczas obsługi sprzętu, czy podczas pobytu w studiu. Minh, studentka z Wietnamu, cieszyła się, kiedy, mówiąc do mikrofonu, jednocześnie mogła usłyszeć swój głos w słuchawkach. Rozmawialiśmy ze sobą jak przyjaciele i było to naprawdę naturalne dla nas. Emocje wibrowały w powietrzu, kiedy mówili o swoich domach, miejscach pochodzenia. Przyjaciół, którzy słuchali naszych programów, ekscytowała możliwość słuchania znajomych głosów mówiących o znajomych miejscach. Nasza komunikacja przebiegała bezproblemowo, głównie z uwagi na to, że wszystkich cieszył i pasjonował proces szkoleniowy. Część z nich powiedziała mi, że jest zainteresowana dalszą pracą w stacji radiowej, niezależnie od jej charakteru. Czuję, że osiągnęliśmy sukces.”

Studenckie zaangażowanie w radio. Sugestie.

- Należy wziąć pod uwagę fakt, że mogą zaistnieć pewne trudności językowe. Nabranie biegłości w drugim języku wymaga czasu. Podczas procesu szkoleniowego trzeba pozwolić praktykantom na nabranie pewności siebie.

- Należy posługiwać się prostymi zwrotami językowymi i dużą ilością przykładów.
 - Przełamywanie oporów i konstruktywne dyskusje w grupie są niezwykle istotne. Pomagają one budować wzajemne zrozumienie i mogą zaowocować dobrymi pomysłami programów radiowych.
 - Należy skoncentrować się na podobieństwach, a nie na różnicach w grupie.
 - Czas prowadzącego powinien być dostosowany do możliwości czasowych uczestników – może to oznaczać dłuższe i bardziej intensywne sesje.
 - Instruktor/instruktor czy lokalny lider (autorytet) powinni posiadać doświadczenie zbliżone (np. doświadczenie migracji, uchodźstwa) do doświadczeń uczestniczek/uczestników programu szkoleniowego.
 - Należy zadbać o dobre „public relations” programu szkoleniowego.
 - Ważne jest, aby oswoić/zapoznać się ze studiem radiowym i specyfiką radiowych programów na żywo. Bierne uczestnictwo i obserwacja transmisji audycji radiowej może w tym przypadku być bardzo pomocna.
- (Proszę również skonsultować stronę internetową pod adresem: sparksunderland.com i Spark FM Facebook)

Studium Przypadku 3 Otwarta Stacja Radiowa. Radio Robin Hood w Turku i Historia Migranta

Radio Robin Hood otwarte dla grup imigrantów

Aby coś polubić, należy najpierw to poznać. Realia stacji radiowej i jej użyteczność dla lokalnych celów nie zawsze mogą być szybko rozpoznane przez grupy imigrantów. W takich przypadkach konieczne jest, aby imigranci zdali sobie sprawę, że radio może stać się ważnym instrumentem w ich życiu. Taka świadomość nie rodzi się jednak z niczego, taką świadomość należy wykreować. Przede wszystkim należy dobrze poznać grupy, do których chce się dotrzeć, następnie zapoznać i zainteresować ich przedstawicieli istniejącym radiem lokalnym, a także pokazać możliwości płynące z ich uczestnictwa w pracy radia. Spotkania i rozmowy pomiędzy radiowcami a grupami imigrantów są niezwykle ważne. Podczas pierwszego spotkania, czy przy rozpoczęciu programu szkoleniowego istotne jest, aby osoby pracujące już w radiu opowiedziały uczestniczkom/uczestnikom o swojej pracy, o tym, jak i dlaczego stały się jego „gwiazdami”.

W Finlandii, gdzie imigranci żyją w wyizolowanych grupach, wyzwaniem stało się dotarcie do tych grup. Aby zainteresować grupy imigrantów programem szkoleniowym, organizowanym z ramienia projektu *Crosstalk*, rozesłano specjalnie przygotowane broszury oraz podjęto starania nawiązania kontaktu telefonicznego. Zaangażowano również imigrantów, którzy już pracowali w radiu Robin Hood, do rozpowszechniania przygotowanych broszur. Stało się to bardzo dobrym sposobem na pozyskanie osób zainteresowanych oferowanym programem szkoleniowym.

Jeśli można sobie wyobrazić własną pracę w radiu, łatwiej jest wówczas podjąć ją naprawdę. Sposobem na budowanie takiej wyobraźni może stać się publikacja artykułów ze zdjęciami imigrantów zaangażowanych w produkcję i transmisję audycji radiowych. Ludzie lubią również usłyszeć swój głos w radiu. Dlatego można

transmitować wywiady, przeprowadzone z przedstawicielami grup imigrantów, lub umieszczać je na stronach internetowych tych grup. Warto również przygotować krótkie filmy, przedstawiające pracę imigrantów w lokalnej stacji radiowej.

Oczywiście mogą zaistnieć problemy związane ze zrozumieniem języka. Nie należy ich jednak wyolbrzymiać. Ludzie często pomagają sobie nawzajem w zrozumieniu treści czy tłumaczeniu wypowiedzi. Rodzi się wówczas bardzo kreatywna i ciepła atmosfera wypełniona dźwiękami pochodzącymi z wielu różnych języków.

Więcej na temat różnych sposobów dotarcia do grup migrantów/uchodźców

- Nawiązanie kontaktów z grupami wyznaniowymi
- Organizacja wycieczek do stacji radiowych
- Organizacja prezentacji (filmy, pokaz slajdów, nagrania audio) przedstawiających pracę migrantów w stacjach radiowych, w społecznościach migrantów
- Wykorzystanie pomocy migrantów - lokalnych autorytetów
- Podkreślenie wagi przekazu audio: nie tylko twarz, ale także głos ma znaczenie
- Kampania wizualna „Czy Twoja Twarz Nadaje Się Do Radia?”

Historia Mamadou Diop

Pięć lat temu, Mamadou Diop, przyjechał z Senegalu do Finlandii. Mamadou rozpoczął pracę jako stażysta w Radiu Robin Hood w Turku dzięki lokalnej agencji pracy.

Mamadou ma dwadzieścia pięć lat, dobrze mówi po fińsku i posiada dobrą znajomość obsługi sprzętu radiowego. Jego głównym zadaniem było czytanie wiadomości (przygotowanych przez Interpress Sernice) w języku francuskim, a także pomoc stażystom w przygotowywaniu nagrań i edycji programów radiowych.

Mamadou z wielką chęcią zaangażował się w program szkoleniowy projektu *Crosstalk*. Zależało mu na tym, aby jego przyszłe audycje radiowe mogły dobrze służyć społeczeństwu migracyjnym w Finlandii. Oprócz tego Mamadou chciał przygotować

program, którego tematem będą przejawy dyskryminacji w Finlandii. Jego osobistym marzeniem była możliwość produkcji audycji o tematyce sportowej.

Grając w fińskiej drużynie piłki nożnej, Mamadou miał nadzieję stać się profesjonalnym graczem. W Finlandii uczestnictwo migrantów w drużynach sportowych różnego rodzaju jest znacznie ograniczone. Głównie z uwagi na to, że migranci nie wiedza, w jaki sposób mogą stać się ich członkami. Kluby sportowe natomiast nie posiadają komórek odpowiedzialnych za nawiązywanie kontaktów z grupami migrantów.

Mamadou ma pełną świadomość sposobów, w jakie funkcjonuje fińskie społeczeństwo i różnic kulturowych istniejących pomiędzy Senegalem a Finlandią: „Każda z tych dwóch kultur ma swoje dobre i złe strony. Pewne rzeczy robi się lepiej w Senegal, a pewne tutaj - w Finlandii.”

Dzięki programowi szkoleniowemu *Crosstalk* Mamadou zdał sobie sprawę, jak ważną rolę w produkcji radiowej odgrywają osobiste historie, własne doświadczenia i przeżycia. Po ukończeniu programu Mamadou nadal starał się podnosić swoje kwalifikacje radiowe. Głównym przedmiotem jego rozmyślań była forma i treść programów, które w najlepszy sposób mogłyby przysłużyć się grupom migrantów w Finlandii. Zastanawiał się, czy programy o charakterze sportowym mogą spełniać taką rolę.

Mamadou nie mówił zbyt dużo o swoich pierwszych doświadczeniach związanych z grą w fińskiej drużynie piłki nożnej. Powiedział tylko, że ciągle pamięta szatnię, swoich kolegów i samotność - nikt się do niego nie odzywał, nikt go nie zauważał.

Chcąc podnieść swoje kwalifikacje, Mamadou brał udział w indywidualnym programie szkoleniowym. Jego głównym zadaniem było nawiązanie kontaktów z klubami sportowymi w Turku i jego okolicach. Radio Robin Hood już od pewnego czasu współpracowało z federacją sportową fińskich pracowników (ang. Finnish worker's Sports Federation, TUL), zrzeszającą 1.100 klubów sportowych. Współpraca radia

z federacją zdecydowanie ułatwiała wykonanie zadania. Jednak tak naprawdę to szkolenie w ramach projektu *Crosstalk* okazało się najbardziej przydatne w procesie nawiązywania kontaktów z liderami i trenerami sportowymi.

Program szkoleniowy projektu *Crosstalk* zakończył się w marcu. Już w maju i czerwcu Mamadou przygotował dwa piętnastominutowe programy radiowe, których celem było przedstawienie grupom migrantów możliwości przyłączenia się do klubów sportowych zrzeszonych w TUL. Audycje zostały przygotowane w Radiu Robin Hood, a ich gośćmi specjalnymi byli przedstawiciele różnych klubów sportowych.

Programy radiowe, o których mowa wyżej, zostały przygotowane w języku fińskim. Początkowo planowano, aby językiem audycji był język angielski. Biorąc jednak pod uwagę cele programu, zaproszonych rozmówców, jak i docelową grupę słuchaczy, Mamadou ostatecznie zdecydował się na poprowadzenie audycji po fińsku. Aby wyeliminować możliwe błędy językowe, lista pytań przygotowana przez Mamadou została sprawdzona przez jego mentora.

Umiejętność przygotowania pytań świadczyła o wzrastających kwalifikacjach początkującego radiowca. Początkowo pytania formułowane były w bardzo prosty sposób np. „Kiedy powstał wasz klub sportowy?”; „Ilu członków liczy wasz klub?” (proszę skonsultować Aneks numer 6, część numer 1)

Szkolenia indywidualne, długie rozmowy z mentorem, pozwoliły Mamadou polegać na swojej intuicji, swoich doświadczeniach i stylu prowadzenia rozmowy. Trzeba było sobie tylko wyobrazić, czy pierwszą informacją, jaką dostanie nasz przyjaciel, który chce przyłączyć się do drużyny sportowej, powinna być wiadomość o tym, kiedy klub ten rozpoczął swoją działalność? Zdecydowanie nie.

Krok po kroku Mamadou staje się coraz lepszym prezenterem radiowym. Jego fiński jest coraz lepszy i nikt już nie musi korygować jego listy pytań, które ze sztywnych i

formalnych przerodziły się w ciekawe i interesujące. (proszę skonsultować Aneks numer 6, część numer 2)

Mamadou, po każdym nagrany wywiadzie, prosi mentora o wspólne jego odsłuchanie. Dzięki temu mentor może wyrazić swoje uwagi, ale także spotkać osobę, z którą przeprowadzony został wywiad. TUL jest zadowolony z wzajemnej współpracy. Jeden z trenerów podkreślił: *„Dlaczego wcześniej o tym nie wiedzieliśmy? (możliwości tworzone przez lokalne rozgłoszenie wspólnotowe). Zależy nam na obecności imigrantów w naszych klubach i drużynach, ale do tej pory niełatwo było nam ich pozyskać”.*

Osoby związane z TUL znają dobrze Mamadou i jego programy radiowe. Magazyn sportowy *TUL-lehti*, z trzydziestoma pięcioma tysiącami czytelników, opublikował artykuł opisujący współpracę pomiędzy TUL i Radio Robin Hood. Kto wie, może ten właśnie magazyn stanie się kolejnym miejscem pracy Mamadou – dziennikarza sportowego?

Studium Przypadku 4

Kurs dla Migrantów i Program „Prawo Każdego” w Civil Radio w Budapeszcie

Civil Radio zostało stworzone głównie po to, aby grupy bez głosu, grupy znajdujące się na marginesie społeczeństwa, ludzie starsi, niepełnosprawni, migranci, różne społeczności etniczne, mogły wreszcie uzyskać ten głos. Jednym z celów Civil Radio było więc wykształcenie w przedstawicielach tych grup umiejętności pozwalających im na zaprezentowanie swojego punktu widzenia w sferze publicznej.

Jeśli chodzi o kwestie migracji, sytuacja na Węgrzech w znacznym stopniu różni się od tej w Holandii, Niemczech czy Francji. Historyczne uwarunkowania i zmiany granic po drugiej wojnie światowej spowodowały, że Rumuni, Serbowie, Słowacy i Ukraińcy (o węgierskim pochodzeniu etnicznym) zdecydowali się na swoisty „powrót” na Węgry. Prawo traktuje ich jednak jako migrantów. Sytuacja tych osób różni się jednak od sytuacji uchodźców z Azji czy Afryki. Ci pierwsi chcą zostać i żyć na Węgrzech, ci drudzy traktują swój pobyt w tym kraju jako sytuację tymczasową. Osoby określone przez prawo jako migranci są w przeważającej większości Węgrami, znają język, kulturę i obyczaje, w przeciwieństwie do migrantów i uchodźców z Afryki.

Z powyższych względów projekt *Crossstalk* nabrał na Węgrzech trochę innego charakteru. Zastosowano tu metodę pracy grupowej, zawierającej w sobie zmodyfikowane elementy szkoleń i ćwiczeń.

Głównym celem było stworzenie programu radiowego o charakterze wielokulturowym. Program miał się składać z serii audycji, przekazujących istotne wiadomości w ciekawy i interesujący sposób. Taki program mogły stworzyć tylko osoby reprezentujące odmienne kultury z doświadczeniem migracji. Ich współpraca miała na celu pokazanie słuchaczom, jak ważna jest tolerancja oraz poszanowanie odmienności kulturowej i praw człowieka.

Ćwiczenia zostały przeprowadzone przez dwóch mentorów/głównych edytorów. Po wstępnych, intensywnych szkoleniach, członkowie grupy uczestniczyli w cotygodniowych spotkaniach edytorskich, po których realizowali konkretne zadania. Uczestnicy spotkań sami wyszukiwali tematy audycji, wyznaczali i rozdzielali zadania. Zadania te były następnie oceniane przez prowadzących mentorów.

Program radiowy „Prawo Każdego”, produkowany przez uczestników ćwiczeń, nadawany był co tydzień. Należy wspomnieć, że program ten istniał już wcześniej, jednak adaptacja do potrzeb kursu w znaczący sposób zmieniła jego formę i treść. Audycja „Prawo Każdego” zaczęła być prowadzona w dwóch językach, a główny nacisk został położony na kwestie wielokulturowości i potrzeby integracyjne.

Projekt *Crosstalk* w znaczący sposób przyczynił się do stymulacji kreatywnych zajęć radiowych, których głównym rezultatem stał się ciekawy i pasjonujący program radiowy, nawiązujący do centralnych założeń projektu.

Sukcesy i Problemy

Program radiowy został oceniony pozytywnie. Pozyskanie osób chętnych do uczestnictwa w ćwiczeniach i produkcji programu zajęło jednak trochę czasu. Tylko jedna czy dwie osoby pojawiały się regularnie na zajęciach, reszta uczestniczyła w nich w sposób sporadyczny. To oczywiście wpłynęło na atmosferę panującą w grupie, w której część osób zdecydowanie wiodła prym, podczas gdy reszta pozostała raczej w cieniu. Materiały programowe różniły się pod względem jakości, jednak poziom wszystkich audycji był raczej wyrównany. Szczególnie dobre były audycje nadawane w czerwcu 2010, z uwagi na to, że były one współtworzone przez szkolących grupę mentorów.

Znalezienie elementów scalających grupę było do pewnego stopnia utrudnione przez różnice kulturowe, odmienne powody migracji i rozbieżne doświadczenia życiowe jej członków. Różnice te jednak nie przeszkodziły w stworzeniu produktywnej platformy porozumienia, która zaowocowała wykreowaniem wartościowych programów.

Cele i ich realizacja

Należy podkreślić, że najważniejsze założenia projektu zostały osiągnięte. Udało się utworzyć roboczą grupę radiową, której członkowie zajmowali się najważniejszymi (włączając prawa człowieka) kwestiami zdefiniowanymi przez projekt *Crosstalk*. Co więcej, udało się stworzyć zespół radiowy wrażliwy na kwestie tolerancji i wielokulturowości. Dzięki temu transmitowany program zawierał w sobie autentyczny głos i przesłanie, które dotarło do tysięcy słuchaczy.

(Przykłady treści programu „Prawo Każdego” można skonsultować w Aneksie numer 7)

Bibliografia

Lewis, P.M. (2009) Crosstalk Evaluation report Action 1

Lewis Peter M. and Jones Susan (eds) (2006) ***From the Margins to the Cutting Edge Community Media and Empowermen*** , Hampton Press

Mitchell, C., Donaldson, J. and Baxter A., (2003) Handbook on Community Radio Training for Refugees and Asylum Seekers Digital Dialogues. University of Sunderland available at <http://www.digital-dialogues.de>

Moore, Shaun and Monika Metykova (in press 2010) "'I Didn't Realize How Attached I Am": On the Environmental Experiences of Trans-European Migrants', *European Journal of Cultural Studies*, 13(2).

Tacchi, Jo (2000) 'Gender, Fantasy and Radio Consumption: An Ethnographic Case Study' in *Women and Radio: Airing Differences* ed. C. Mitchell, London: Routledge Resources